

4. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи. Київ : Центр навчальної літератури.

*Єлизавета Венгринович,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
факультету педагогіки і психології,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: **Ольга Сорока**,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У ПОДОЛАННІ СТАНУ САМОТНОСТІ

Постановка проблеми. Самотність є однією з найбільш поширених соціальних проблем сучасного суспільства, що дедалі частіше привертає увагу дослідників і фахівців у сфері соціальної роботи. Особливе занепокоєння викликає те, що самотність негативно впливає на фізичне та психічне здоров'я людей, підвищуючи ризик розвитку депресії, тривожних розладів, серцево-судинних захворювань та навіть передчасної смертності. Водночас самотність має виразний соціальний характер, оскільки вона найчастіше зустрічається серед таких вразливих груп, як літні люди, особи з інвалідністю, соціально ізольовані індивіди та представники маргіналізованих спільнот. Незважаючи на численні дослідження, питання ефективної підтримки цих груп залишається недостатньо вивченим.

Соціальна робота, як професійна діяльність, що спрямована на підтримку соціальної інтеграції та благополуччя, має потенціал для подолання самотності через різноманітні втручання, спрямовані на зміцнення соціальних зв'язків, підвищення емоційної стійкості клієнтів та сприяння їхній участі в суспільному житті.

Виклад основного матеріалу. Тема самотності є надзвичайно актуальною для соціальних працівників, оскільки вона безпосередньо стосується якості життя багатьох людей, з якими вони працюють. Проблема самотності значно погіршилася внаслідок пандемії COVID-19, коли соціальна ізоляція та обмеження взаємодії сприяли збільшенню кількості людей, які відчувають себе самотніми. Це явище має суттєвий вплив на фізичне та психічне здоров'я, а соціальні працівники знаходяться в центрі зусиль щодо подолання цієї проблеми[1; 3; 4].

Соціальні зв'язки відіграють вирішальну роль у підтримці загального добробуту. Вчені визначають соціальний зв'язок як сукупність стосунків, у яких люди беруть участь, включаючи їх структуру, функцію та якість. Сильні соціальні зв'язки сприяють кращому здоров'ю та психологічному благополуччю, в той час як їх відсутність чи слабкість може призводити до різних негативних наслідків. Соціальні зв'язки можуть бути як позитивними, так і негативними, впливаючи на життя людей по-різному. Важливим аспектом є також не лише кількість контактів, але й їх якість. Дослідження показують, що не всі стосунки приносять користь – деякі можуть бути джерелом стресу або конфліктів, що призводить до того, що людині важко знайти підтримку [4].

Самотність, соціальна ізоляція та соціальна негативність є тісно пов'язаними, але різними концепціями, які соціальні працівники повинні враховувати у своїй практиці. Самотність – це суб'єктивне відчуття, яке виникає внаслідок браку достатніх або задовільних соціальних зв'язків. Це почуття емоційної розірваності й неприємності, що часто супроводжується бажанням більш глибокого контакту з іншими. Соціальна ізоляція, з іншого боку, є об'єктивним станом, коли людина має мало або взагалі не має контактів із суспільством чи групами, до яких вона могла б належати. Соціальна негативність полягає у наявності конфліктних або стресових взаємодій з іншими, що може посилювати почуття самотності, навіть якщо людина формально не є ізольованою [1; 2; 4].

Фактори, які спричиняють самотність, є різноманітними та комплексними. Вони можуть бути біологічними, соціокультурними, психологічними або когнітивними, і часто залежать від соціального оточення людини. Наприклад, літні люди або люди з обмеженими можливостями можуть бути більш схильними до соціальної ізоляції через фізичні або когнітивні бар'єри. Маргіналізовані групи, такі як іммігранти або представники ЛГБТК+спільнот, також стикаються з великим ризиком відчувати самотність через стигматизацію та відсутність підтримки з боку суспільства [4].

Окрім індивідуальних факторів, існують і структурні бар'єри, які ускладнюють соціальну інтеграцію. До таких бар'єрів належать обмеження у доступі до соціальних послуг, недостатня кількість соціальних ініціатив у громаді, а також економічні та географічні фактори, що унеможливають участь в активному соціальному житті. Важливу роль також відіграє стигматизація самотності, яка може ускладнювати доступ до підтримки. Люди часто не наважуються відкрито говорити про свої почуття самотності через страх осуду, сором або соціальну стигматизацію. Дослідження показують, що багато людей відчувають самотність, але мало хто визнає це публічно через сором чи почуття особистої відповідальності за свою ситуацію [4; 5].

Саме соціальні працівники можуть виступати важливими посередниками у подоланні цих бар'єрів. Вони допомагають людям налагоджувати соціальні зв'язки, знаходити відповідні ресурси та підтримку, а також працюють над зміцненням індивідуальної стійкості до ізоляції. Проте для досягнення ефективних результатів

соціальним працівникам необхідно мати глибоке розуміння того, що таке самотність, як вона проявляється, і які ресурси можна використовувати для її подолання [4; 5].

Для того щоб соціальні працівники були більш успішними в своїй діяльності щодо зменшення самотності, необхідно впровадити кілька стратегій. По-перше, важливо розвивати особистісно орієнтовані підходи, що передбачають індивідуальний підхід до кожної людини. Соціальні працівники повинні вміти правильно оцінювати потреби своїх клієнтів і пропонувати рішення, які відповідають їхнім унікальним обставинам та соціальному контексту [1; 5].

По-друге, слід зміцнювати партнерство між соціальними працівниками та іншими фахівцями, зокрема у сфері охорони здоров'я. Співпраця з медичними працівниками може сприяти виявленню соціальних проблем на ранніх стадіях, що дасть можливість оперативніше впроваджувати втручання, спрямовані на подолання самотності [2; 5].

Третім важливим аспектом є використання технологій. У світі, що постійно розвивається, цифрові інструменти можуть стати ефективними засобами для зменшення соціальної ізоляції. Онлайн-групи підтримки, мобільні додатки та віртуальні платформи для спілкування можуть допомогти людям залишатися на зв'язку, навіть коли фізичні контакти обмежені [5].

На завершення, побудова стосунків є ключовим елементом у подоланні самотності, і цей процес потребує часу та уваги з боку соціальних працівників. Для успіху в цьому важливо, щоб фахівці мали достатньо часу на взаємодію з клієнтами, а також володіли необхідними навичками для підтримки емоційного зв'язку. Важливо також сприяти розвитку культурних ініціатив у громадах, де боротьба із самотністю є пріоритетом [1; 5].

Висновок. Соціальні працівники відіграють важливу роль у виявленні, запобіганні та подоланні самотності, що вимагає від них глибокого розуміння цього явища та його відмінностей від соціальної ізоляції й соціальної негативності. Фактори, що сприяють самотності, є складними і можуть мати як індивідуальні, так і структурні передумови. Самотність часто стигматизується, і це ускладнює доступ до підтримки та допомоги. Тому для соціальних працівників важливо володіти персоналізованими підходами, розуміти потреби клієнтів та співпрацювати з іншими професіоналами, щоб забезпечити комплексну допомогу.

Список використаних джерел:

1. Courts, R., Brophy, L., Bleue, M., Jacques, M., & Badcock, J. C. (2024). Mapping social work's response to the 'grand challenge' of loneliness: A systematic scoping review of the literature. *British Journal of Social Work*. URL: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad272> (дата звернення: 20.09.2024).
2. Reinhardt, G. Y., Vidovic, D., & Hammerton, C. (2021). Understanding loneliness: a systematic review of the impact of social prescribing initiatives on loneliness.

URL: <https://doi.org/10.1177/1757913920967040> (дата звернення: 27.09.2024).

3. (N.d.-a). Grandchallengesforsocialwork.org. Retrieved October 8, 2024.

URL: <https://grandchallengesforsocialwork.org/wp-content/uploads/2015/03/Social-Isolation-3.24.15.pdf> (дата звернення: 26.09.2024).

4. (N.d.-b). Gilc.Global. Retrieved October 8, 2024.

URL: https://www.gilc.global/_files/ugd/410bdf_62e236db3a7146cd9f2654877a87dbc6.pdf (дата звернення: 26.09.2024).

5. (N.d.-c). Gov.uk. Retrieved October 8, 2024.

URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5e398d21e5274a08e229ca11/Evidence_scope_on_loneliness_and_social_work.pdf (дата звернення: 27.09.2024).

Максим Вербієнко,

здобувач другого рівня вищої освіти

спеціальність 231 Соціальна робота,

ОПП: «Соціальна робота. Соціальна педагогіка.

Практична психологія»,

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

Науковий керівник: **Катерина Ігнатенко**

Кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної роботи

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РЕСУРСІВ КАНДИДАТІВ У ПРИЙОМНІ БАТЬКИ

Постановка проблеми. Соціально-психологічні особливості дітей, які виховуються поза сім'єю, складаються під впливом негативних умов проживання. У дітей-вихованців інтернатних закладів спостерігається деформація особистості в когнітивній, мовленнєво-руховій, емоційній, особистісній сферах, що заважає їхньому розвитку, а іноді унеможлиблює формування позитивних якостей. Наявна в Україні система державних соціально-виховних інститутів зорієнтована на колективні форми виховання дітей і в сучасних умовах не може забезпечити випускникам необхідних навичок самостійного життя, професійної орієнтації, здатності адаптуватися у відкритому соціальному середовищі [4].

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури показує, що проблема становлення дітей в прийомній сім'ї й соціального супроводу, є міждисциплінарною і розглядається в соціальних, психологічних, педагогічних і медичних дослідженнях.